

SOUTH AFRICA / JUDGMENT

Heymans v Van Tonder (2) (406/83) [1985] ZASCA 44; [1985] 2 All SA 389 (A) (29 May 1985) [1985] ZASCA 44

COURT

Supreme Court of Appeal

BEFORE

Rabie, Jansen, Joubert, Viljoen, Hefer

CASE / FILE NUMBER

406/83

Source: saflii.org · Research copy typeset by Esheria. Not court-issued or certified.

406/83 /mb

IN DIE HOOGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA

(APPÈLAFDELING)

In die saak tussen

PAUL JACOBUS HEYMANS APPELLANT

en

BEATRICE ALETTA VAN TONDER RESPONDENTE

Coram : RABIE, HR, JANSEN, JOUBERT, VILJOEN,

HEFER, ARR

Verhoordatum : 9 MEI 1985

Leweringsdatum : 29 MEI 1985

UITSPRAAK

VILJOEN, AR

Ek het die voorreg gehad om die uitspraak

van my kollega Joubert te lees. Ek stem egter nie

saam/ 2.saam dat die appèl moet slaag nie. Na my oordeel

misluk die appèl om die redes wat volg. Dit is af te lei uit die bepalinge van die testament dat die erflater die langsewende van hulle veel meer wou bevoordeel as hul aangenome seun, die appellant. Kragtens klousule 3 is die hoofbepaling die aanstelling van die langsewende van hulle as die enigste erfgenaam van hulle hele gesamentlike boedel. Die appellant erf slegs die gesamentlike boedel, as albei van hulle gelyktydig te sterwe kom of as die langsewende te sterwe kom sonder om 'n testament nate laat; in laasgenoemde geval erf hy slegs dit wat van die gesamentlike boedel oorbly (klousule 4). Dit is dus 'n voorwaardelike fideicommissum residui wat geskep word, die voorwaarde synde dat die langsewende, /

3.

lewende, mits hy of sy nie hertrou nie, by wyse van testament die gehele gesamentlike boedel aan iemand anders kan laat vererf. Dit word dus aan die goëddunke van die langsewende oorgelaat of die appellant sal erf al dan nie. Onderworpe hieraan raai die voorwaarde in klousule 3 vervat gelees word naamlik indien die langsewende hertrou, moet hy of sy 'n bedrag gelykstaande aan een helfte van die waarde van die gesamentlike boedel uitbetaal of versekureer tot bevrediging van die Meester van die Hooggeregshof

Die bedoeling skyn dus te wees dat die testateurs se besliste voorkeure gehad het. Eerstens is die langsewende bevoordeel, daarna die appellant en is/

4.

en is die voorwaarde ingevoeg klaarblyklik met die oogmerk dat diegene wat uit hoofde van die hertrou van die langsewende in 'n intieme verhouding tot hom of haar te staan sou kom, nie, ten aansien van

ten minste helfte van die boedel, die appellant sal benadeel nie. Die volgorde van voorkeur skyn dus te wees eers die langsewende, dan die appellant, en laastens derdes wat as gevolg van die hertroue van die langsewende 'n belang in die gesamentlike boedel mag verkry. Die hertroue van die langsewende bring nie mee dat die ander helfte van die boedel vir die appellant verlore is nie. As die langsewende buite gemeenskap van goedere trou en geen testament nalaat nie, sal daardie helfte van die boedel/ 5boedel kragtens die testament ook aan die appellant gaan

In die lig van die voorgaande moet die voorwaarde in klousule 3 uitgelê word. Die geskilpunt is of die woorde: "uitbetaal of versekureer tot bevrediging van die Meester van die Hooggeregs-hof," 'n reg aan die appellant verleen om by hertroue die helfte van die waarde van die gesamentlike boedel uitbetaal te word dan wel of die langsewende 'n keuse het om bf uit te betaal 6f slegs die belang van die appellant te verseker vir realisering op 'n later datum, en indien laasgenoemde, op watter datum. Ek meen nie dat, aangenome dat die langsewende 'n keusereg het en dat hy/sy sou verkies om by/ 6.by hertroue liever te verseker as om uit te betaal, daar enige onsekerheid bestaan ten aansien van die datum waarop die appellant op die laaste op helfte van die boedel geregtig sou word nie. Die aard van

die erflating, onderworpe aan die keuse om uit te betaal, bly nog dié van 'n fideicommissum. Indien die keuse nie uitgeoefen word om vroeër uit te betaal nie, sal die appellant op sy versekerde aandeel in die boedel by die dood van die langsewende geregtig wees, Indien, soos ek hierbo daarop gewys het, die langsewende buite gemeenskap van goedere hertrou het, en geen latere testament gemaak het nie, sal die appellant by die dood van die langsewende geregtig wees op die gehele gesamentlike boedel wat/

7.

wat sal bestaan uit sy versekerde helfte en wat daar mag oor wees van die ander helfte. Gesien die bedoeling van die testateurs om die langsewende bo die appellant te bevoordeel, meen ek dat die rnoontlike ongerief vir die langsewende om die helfte van die boedel te gelde te maak by hertroue ook by hul le 'n oorweging rnoes gewees het en dat dit die rede is vir die keusereg wat aan die langsewende gegee is. Dat die langsewende, indien hy/sy sou verkies om te versekureer liewer as om uit te betaal, te eniger tyd voor sy/haar dood kan besluit om die sekuriteit af te los wanneer dit gerieflik mag wees om dit te doen, is na my mening nie strydig raet dxe voorwaarde nie.

Indien/.....

8. Indien die appellant'se betoog reg is'moet

die woorde "uitbetaal of versekureer tot bevrediging van die Meester van die Hooggeregshof" gelees word om voorsi.ening te maak v r twee moontlike gebeurlik-hede naarnlik, eerstens, as die hertroue sou plaasvind terwyl die appellant nog minderjarig is moet die uitbetaling verseker word totdat die appellant rneer-derjarig word wanneer die uitbetaling moet geskied en, tweedens, as die hertroae sou plaasvind nadat die appellant reeds meerderjarig geword het moet die uitbetaling onmiddellik geskied. Daar is betoog dat so 'n uitleg aangedui word deur die vereiste wat gestel word dat sekuriteit tot bevrediging van die Meester gestel word, want, so is aangevoer, dit is die/

9.

die Meester se funksie om na die belange van minderjariges om te sien. Dit is sekerlik so dat die Meester moet waak oor die belange van minder-jariges maar dit is nie sy enigste funksie of bevoegdheid nie. Aan hom is ook opgedra om, sover dit die bereddering van boedels betref, die belange van skuldeisers, erfgename, legatarisse en almal wat 'n eis teen die boedel het, te beskerm. Kyk Wessels v The Master of the High Court 9 SC 18 op 26 Die opeenvolgende Boedelwette 24 van 1913 en 66 van 1965 bevat uitvoerige bepalings in hierdie verband. Ek meen nie dat die herhaling van die ouderdom van die appellant in die testament enigiets

bedui nie. Waarom, indien hulle met die invoeging

van 'n/10.van 'n paar woorde in klousule 3 hulle bedoelingduidelik kon maak, sou hulle verkies om hullebedoeling by wyse van die vermelding, selfs al sou dit herhaal word, van die ouderdom van dieappellant te verskuil .Die orde van die woorde waarin dievoorwaarde gegiet is, is ook, na my oordeel, be-langrik. Indien dit die bedoeling was dat sekerheidgestel moes word wanneer die hertroue plaasvind terwyldie appellant nog minderjarig is, sou verwag word datvir so 'n gebeurlikheid eerste voorsiening gemaak souword want meerderjarigheid volg op minderjarighede dit sou meer logies wees om die alternatiewe moont-like gebeure kronologies te stel.

Die uitoefening van die keuse om te betaal

by/

11.

by hertroue is nie onbestaanbaar met hertroue terwyl die seun nog minderjarig is nie. Waar die langsewende kragtens klousule 5 sowel die voog of voogdes as die eksekuteur of eksekutrise van die testament en beredderaar of beredderaarster van die boedel is, sou die Meester in die geval van so 'n gebeurlikheid waarskynlik 'n inbetaling van die betrokke bedrag in die Voogdyfonds gelas het.

Wat die vraag betref of, indien die langsewende sou verkies om by hertroue te verseker en nie uit te betaal nie, die sekuriteit vrugtedraend moet wees, stem ek met eerbied met die Hof a quo saam.

Dit was die wesentlike bedoeling van die erflaters dat/

12.

dat die appellant alleen by die dood van die langsewende sou erf. Die keuse aan die langsewende

om by hertroue (of enige tyd daarna voor sy/haar
dood) uit te betaal was na my mening ingevoeg vir
doeleindes van gerief van die langsewende. Die
keuse is aan hom of haar gelaat om die boedel te
bevry van die las wat andersinds daarop sou rus
tot by sy of haar dood - 'n las wat ongerieflik kon
wees uit die oogpunt van beskikking oor sy of haar
deel van die boedel tydens sy/haar leeftyd of by
sy/haar dood
Ek sou die appèl afwys, met koste.

APPÈLREGTER

Source & reproduction note

Judgment wording, source notices and original paragraph numbers are retained. Esheria supplies the layout and this PDF's page numbers; these are not the source pagination. This is a research copy, not an official or certified court document. Check quotations, citations and publication restrictions against the original source before relying on it.

ORIGINAL SOURCE <https://www.saflii.org/za/cases/ZASCA/1985/44.html>

CASE PAGE <https://chat.esheria.ai/case-law/south-africa/unknown-plaintiff-v-unknown-defendant-testamentary-interpretation-asca-1985-406-83>

Prepared on 9 October 2026 · Esheria